

Palga- ja tööjõustatistika väärtuse kaardistamine

Projekti „Aruandlus 3.0“ raames selgitati välja Statistikaameti (SA) toodetava palga- ja tööjõustatistika väärtus ning ühendati see SA vastava regulaarse uuringuga.

Statistikaamet selgitas uuringu käigus välja riigis kogutavate palga ja tööjõu andmete alusel arvatud statistika väärtuse, tehes kindlaks, mis eesmärgil riigiasutused väljundnäitajaid või nende gruppe kasutavad ja kas andmete esitamise kohustusega tekitatud halduskoormus on piisavalt põhjendatud. Väärtuse mõõtmiseks palus Statistikaamet palga ja tööjõu väljundnäitajate kohta vastuseid järgmistele küsimustele.

- Palun märkige, milliseid väljundnäitajaid või väljundnäitajate gruppe milliste klassifitseerivate tunnuste lõikes kasutate.
- Sõnastage näitaja kasutamise sisuline vajadus. Milliste otsuste tegemiseks näitajat kasutate, nende otsuste mõju ettevõtjatele (nt toetuse või eelarvevahendite määramine, määratud toetuse mõju hindamine jne).
- Detailne kirjeldus, milleks väljundnäitajat/gruppi kasutate. Palun nimetage täpne
  - seadus, määrus, korraldus (loetelu)
  - arengukava (loetelu)
  - strateegia (loetelu)
  - muu eespool loetlemata dokument (loetelu)
  - mõõdik (KPI)
  - muu
- Mis juhtub, kui selle väljundnäitaja tootmine lõpetatakse?
- Palun pakkuge välja alternatiivseid andmeallikaid ettevõtetelt ja mittetulundusühingutelt sisendandmete küsimise asemel.

Küsitlus korraldati kõigis ministeeriumides (ministeeriumid pidid ise kaasama oma valitsemisala asutused), Riigikontrollis, Riigikantseleis, Riigikohtus, Eesti Pangas, Eesti Maaomavalitsuste Liidus ja Eesti Linnade Liidus. Küsimustiku täitmise tähtaeg oli 25. aprill 2016.

Laekunud tagasisidest ilmneb, et osalenud suhtusid uuringusse erineva tõsidusega.

- I. **Täidetud küsimustiku** saatis tagasi seitse ministeeriumi (KaM, KuM, MeM, MKM, RaM, SiM, SoM, sh TAI), Riigikantselei, Riigikontroll ja Eesti Pank.
- II. Haridus- ja Teadusministeerium, Justiitsministeerium, Välisministeerium, Keskkonnaministeerium, Riigikohus, Eesti Maaomavalitsuste Liit ja Eesti Linnade Liit saatsid **väljundnäitajate kasutamise vajaduse vabas vormis kirjana**^a, tagasiside küsitlustabeli näol puudub.
- III. Näitaja kasutamise sisulise vajaduse detailse kirjeldamise asemel piirduti mõnes ministeeriumis vaid n-ö sisutühja kommentaariga (nt mitmete dokumentide sisendiks).

Väljundnäitajate kasutamist iseloomustab tabel 1, kust selgub, et küsitluses osalenud ministeeriumide ja nende valitsemisala, Riigikontrolli, Riigikantselei, Riigikohtu ja Eesti Panga (edaspidi *uuringus osalenu*) kasutuses on kõik uuritud väljundnäitajad. **Uuriti 18 statistikatöö 411 väljundnäitajat.**

^a Kirjade sisu viidud tabelitesse, et oleks võimalik teha ühtne analüüs. Keskkonnaministeerium on kinnitanud kirja põhjal koostatud tabelis olevate näitajate kasutust.

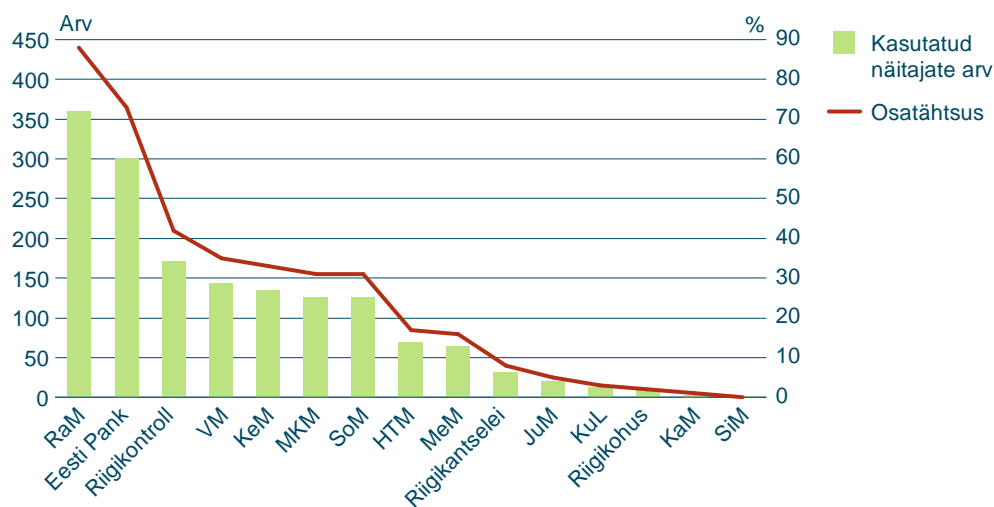
Tabel 1. Näitajate kasutamine

Kasutamine	Näitajad	Osatähtsus, %
Kuni 2 uuringus osalenut	96	23
3 uuringus osalenut	99	24
4 uuringus osalenut	71	17
5 uuringus osalenut	96	23
6 uuringus osalenut	22	5
7+ uuringus osalenut	27	7
Kokku	411	100

Uuringutulemuste analüüs näitab, et palga- ja tööjõustatistika kõiki väljundnäitajaid kasutatakse. Ei ole ühtki sellist näitajat, mida ei kasutata. Tabelis 2 on esitatud näitajate kasutamine uuringus osalenute järgi.

Tabel 2. Näitajate kasutamine uuringus osalenute järgi

Uuringus osalenu	Kasutatud näitajad	Osatähtsus, %
RaM	360	88
Eesti Pank	301	73
Riigikontroll	171	42
VM	144	35
KeM	135	33
MKM	126	31
SoM	126	31
HTM	70	17
MeM	64	16
Riigikantselei	32	8
JuM	20	5
KuL	13	3
Riigikohus	10	2
KaM	3	1
SiM	1	0
Kokku	411	

Joonis 1. Näitajate kasutamine uuringus osalenute järgi

Kõige enam kasutatud näitajad on välja toodud memo Exceli lisas töölehel „Enim kasutatud“, nendeks on näiteks

- 1) keskmine brutokuupalk kvartalis tegevusala (EMTAK 2008) järgi – kasutas 11 uuringus osalenut ehk 73% küsitluses osalenutest;
- 2) keskmine brutokuupalk (aasta) maakonna lõikes omaniku liigi^a järgi – kasutas 10 uuringus osalenut ehk 67% küsitluses osalenutest;
- 3) ettevõtete kogutootlikkus lisandväärtuse alusel tegevusala (EMTAK 2008) ja tööga hõivatud isikute arvu järgi – kasutas 8 uuringus osalenut ehk 53% küsitluses osalenutest.

ELi otsekohalduvate õigusaktidega ja rahvusvaheliste kokkulepetega (ÜRO, OECD, ILO jt) on seotud 340 näitajat (83% näitajatest). Ülevaade näitajate kasutamisest õigusliku aluse järgi on esitatud tabelis 3.

Tabel 3. Näitajate kasutamine näitaja õigusliku aluse järgi

Näitaja õiguslik alus	Kasutab 1–3 uuringus osalenut	Kasutab 4–6 uuringus osalenut	Kasutab 7+ uuringus osalenut	Kokku
EL õigusakti põhinev	138	157	16	311
Rahvusvaheline tellimus ^b	18	9	2	29
Siseriiklik tellimus	39	23	9	71
Kokku	195	189	27	411

Ainult siseriiklikul tellimusel põhinevaid näitajaid on 71 (17% näitajatest, peamiselt mõõdetavate nähtuste piirkondlik lõige). Tabel 4 kirjeldab ainult siseriiklikul tellimusel põhinevate näitajate kasutust uuringus osalenute kaupa.

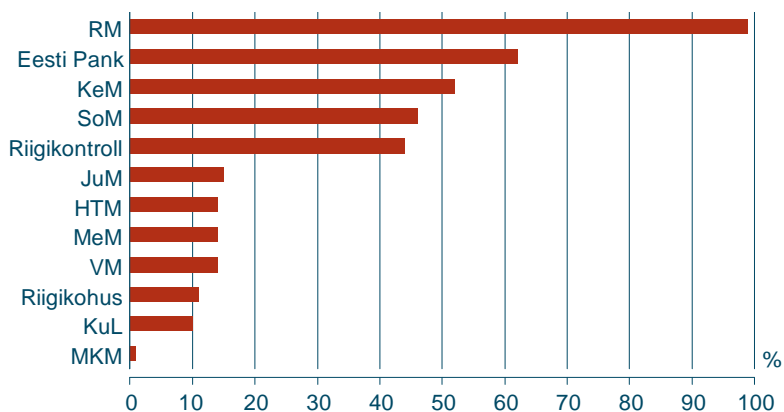
Tabel 4. Siseriikliku tellimuse alusel toodetavate näitajate kasutamine

Uuringus osalenu	Kasutatud näitajad	Ei kasuta
RM	70	1
Eesti Pank	44	27
KeM	37	34
SoM	33	38
Riigikontroll	31	40
JuM	11	60
HTM	10	61
MeM	10	61
VM	10	61
Riigikohus	8	63
KuL	7	64
MKM	1	70
KaM		71
Riigikantselei		71
SiM		71

^a Omanike liigitus lähtub nende kapitaliosalusest (hääle omanike äriühingus, enamusosalus) ning vara kuuluvusest (enamusomandiõigus): avalik sektor (riik, k.a avalik-õiguslikud üksused ja kohalik omavalitsusüksus) ja erasektor (Eesti erasektor ja välismaa erasektor).

^b Nt andmeedastus ÜRO-le, OECD-le, ILO-le jt.

Joonis 2. Siseriikliku tellimuse alusel toodetavate näitajate kasutamine

Enim ja vähim kasutatavad siseriikliku tellimuse alusel toodetud näitajad on esitatud memo Exceli lisas töölehel „Siseriiklik TOP“, nendeks on näiteks

- 1) keskmine brutokuupalk (aasta) maakonna lõikes omaniku liigi järgi – kasutas 10 küsitluses osalenut ehk 67% küsitluses osalenutest;
- 2) keskmine kuutööjõukulu töötaja kohta omaniku liigi järgi (aasta) – kasutas 7 küsitluses osalenut ehk 47% küsitluses osalenutest.

Parema ülevaate saamiseks on 18 statistikatöö 411 näitajat jaotatud viide gruppi.

1. **Töötasu, palk** sisaldab brutokuutöötasu, brutopalga kogusumma jaotust ja koostise, brutotunnitasu, keskmist bruto- ja netokuupalka, keskmist brutotunnipalka, keskmist kuupalka.
2. **Tööjõukulu ja tootlikkusnäitajad** sisaldavad ettevõtete tööjõukulu-, lisandväärtus- ja tootlikkusnäitajaid.
3. **Üksitegevusalade palga ja tööjõu näitajate** gruppi on koondatud eri tegevusalade (haridus, kutseõpe, muuseumid, taastusravi, ringhääling) palga- ja tööjõunäitajad.
4. **Tööjõukulu indeksid** sisaldavad palga, sotsiaalmaksete ja tööjõukulu indekseid.
5. **Töötajate arv, tööaeg ja vabad ametikohad** sisaldab näitajaid tööle võetud ja töölt lahkunud töötajate, vabade ja hõivatud ametikohtade, ettevõtete tööhõive ja töötundide, tööaja ja töötajate arvu kohta.

Näitajagrupidest leidsid enim kasutust tööjõukulu ja tootlikkusnäitajate ning töötasu ja palga grupp. Ülevaade näitajagrupidest kasutusest on esitatud tabelis 5. Enim ja vähim kasutatavad näitajad gruppide lõikes on esitatud memo Exceli lisas töölehel „TOP“

Tabel 5. Näitajagrupidest kasutamine

Näitajagrupp	Kasutab 1–3 uuringus osalenut	Kasutab 4–6 uuringus osalenut	Kasutab 7+ uuringus osalenut	Kokku
Töötasu, palk	51	47	14	112
Tööjõukulu ja tootlikkusnäitajad	29	109	13	151
Üksitegevusalade palga ja tööjõu näitajad	63	4	0	67
Tööjõukulu indeksid	4	4	0	8
Töötajate arv, tööaeg ja vabad ametikohad	48	25	0	73
Kokku	195	189	27	411

Siseriikliku tellimuse alusel toodetud väljundnäitajatest leidsid enim kasutust töötasu ja palga grupp ning töötajate arv, tööaeg ja vabad ametikohad. Ülevaade näitajagrupidest kasutusest on esitatud tabelis 6. Detailed ülevaated siseriikliku tellimuse alusel toodetavatest näitajatest on esitatud memo Exceli lisas töölehtedel „Siseriiklik tarbimine“ ja „Siseriiklik detailne“.

Tabel 6. Siseriikliku tellimuse kasutamine näitajagruppide järgi

Näitajagrupp	Kasutab 1–3 uuringus osalenut	Kasutab 4–6 uuringus osalenut	Kasutab 7+ uuringus osalenut	Näitajat grupis kokku
Töötasu, palk	14	15	9	38
Tööjõukulu ja tootlikkuse näitajad	7	0	0	7
Üksitegevusalade palga ja tööjõu näitajad	4	0	0	4
Tööjõukulu indeksid ^a	N/A	N/A	N/A	N/A
Töötajate arv, tööaeg ja vabad ametikohad	14	8	0	22
Kokku	39	23	9	71

Näitajagruppide sisuline vajadus grupi järgi (kõik õiguslikud alused) on esitatud memo lisas 1 ja siseriiklikul tellimusel toodetud näitajate sisuline vajadus grupi järgi lisas 2.

Ettevõtjate ja avalikkuse huvi väljundnäitajate vastu Statistikaameti andmebaasi kasutuse ja aastal 2014 tehtud tarbijauuringu põhjal on esitatud joonisel 3.

Joonis 3. SA andmebaasi tabelite kasutamine

Kokku on andmebaasitabelite ja valmistabelite vaatamiste arv aasta jooksul ligi miljon (960 000) ehk 2700 tabeli vaatamist päevas ehk keskmiselt on iga tööealine Eesti elanik korra aasta jooksul vaadanud statistikatabelit.

Paljud sageli kasutatavad näitajad (nt palgastatistika) on avaldatud peale andmebaasi tabelite ka veebilehel valmistabelitena. Valmistabel on lihtsaim tee saada vajalik info kohe kätte (jääb ära vajadus otsida andmebaasist). Samuti on mõned näitajad (näiteks kvartali palgaandmed) esitatud veebi avalehel ja piirkondlikus portaalis, kust kõik külastajad näevad seda kohe.

25.mai 2016

^a Tööjõukulu indekseid toodetakse EL õigusakti kohustusel.

Lisa 1. Näitajagruppide sisuline vajadus grupi järgi (kõik õiguslikud alused)

Töötasu, palk

- majandusarengute jälgimiseks ning prognoosimiseks
- vajalik VV heaks kiidetud Eesti regionaalarengu strateegia 2014–2020 eesmärkide ja meetmete tulemuslikkuse hindamiseks
- palgaturul regionaalsete palgaerinevuste hindamiseks, info on sisendiks avaliku sektori palgapoliitika kujundamisel
- seaduses ettenähtud toetuste ja hüvitiste määramisel
- kohalike omavalitsustega seotud analüüsides
- tööturu ja sotsiaalpoliitika analüüsides, sh seaduseelnõude planeerimisel
- seaduseelnõu mõjude hindamisel, põlevkivisektoris toimunud sotsiaal-majanduslike mõjude hindamisel
- töajookulude kasvu monitooring ja prognoos, ainuke allikas palgajaotuse kohta ja palga kohta ametialade lõikes
- palgalõhe statistika jälgimine konkurentsivõime kava "Eesti 2020" täitmisel ja muutmisel (sh uute meetmete planeerimine)
- seiretegevusel, sisend Riigikontrolli aastaaruandesse
- sotsiaalpoliitikaga seotud analüüsid

Töajookulu ja tootlikkusnäitajad

- makromajanduslik analüüs ja prognoosimine
- majandusülevaadete koostamisel ning mõjuanalüüsides.
- Eesti tutvustamiseks välisriikides või Välisministeeriumisse ja saatkondadesse laekunud päringutele vastamiseks
- seiretegevusel, sisend Riigikontrolli aastaaruandesse
- vajalik VV heaks kiidetud Eesti regionaalarengu strateegia 2014–2020 eesmärkide ja meetmete tulemuslikkuse hindamiseks
- arengukava mõõdik ja monitooring
- IKT-sektoriga seotud mõjuanalüüsid
- innovatsioonipoliitika väljatöötamiseks ja seireks
- seaduseelnõu mõjude hindamisel
- toetusmeetmete hindamiskriteeriumites

Töajookulu indeksid

- majandusarengute jälgimiseks ning prognoosimiseks
- makromajanduslik analüüs ja prognoosimine, töajookulude kasvu monitooring ja prognoos.
- seiretegevus, sisend Riigikontrolli aastaaruandesse

Töötajate arv, tööaeg ja vabad ametikohad

- vajalik VV heaks kiidetud Eesti regionaalarengu strateegia 2014–2020 tegevuse elluviimiseks.
- majandusarengute jälgimiseks ning prognoosimiseks, töötunnid vs hõivatute arv on oluline eelkõige majanduse pöördepunktide kontekstis, kuna muutused töötundides kipuvad ennetama hõives toimuvaid arenguid.
- tööturu analüüsides taustaandmetena kirjeldamiseks võimalikke tööjõu nõudlusepoolseid arenguid piirkondlikus vaates ja päringutele vastamiseks
- oluline analüüsiks avaliku sektori töökohtade arenguid
- tööturu kitsaskohtade tuvastamiseks (koos muu tegevusalade tööturu olukorda ja väljavaateid kirjeldava infoga), sh mõjuanalüüsides
- makromajanduslik analüüs ja prognoosimine, hõive kasvu monitooring ja prognoos, representatiivne hinnang vakantside dünaamikale
- tööturuanalüüsides sisendandmetena kasutatud, monitooringiks piirkondlikke ja tegevusalapõhiseid arenguid tööturul
- töötajate arvude võrdlemine tegevusalade lõikes, info on sisendiks avaliku sektori personali- ja palgapoliitika kujundamisel.

- seiretegevus, sisend Riigikontrolli aastaaruandesse

Üksitegevusalade palga ja tööjõu näitajad

- makromajanduslik analüüs ja prognoosimine
- põllumajanduse majandusarvestuse indikaatorite arvutustes ja tööhõive analüüs
- seiretegevusel, sisend Riigikontrolli aastaaruandesse
- põllumajanduse majandusarvestuse indikaatorite arvutustes.
- toetusmeetmete seire ja analüüs
- MAK iga-aastane seirearuanne
-

Lisa 2. Siseriiklikul tellimisel toodetud näitajate sisuline vajadus grupi järgi

Töötasu, palk

- majandusarengute jälgimiseks ning prognoosimiseks
- vajalik VV heaks kiidetud Eesti regionaalarengu strateegia 2014–2020 eesmärkide ja meetmete tulemuslikkuse hindamiseks
- palgaturul regionaalsete palgaerinevuste hindamiseks
- seaduses ettenähtud toetuste ja hüvitiste määramisel
- kohalike omavalitsustega seotud analüüsides (teatud teenuste kulu hindamisel, sotsiaalse ebavõrdsuse analüüsides)
- tööturu ja sotsiaalpoliitika analüüsides, sh seaduseelnõude planeerimisel
- seiretegevusel, sisend Riigikontrolli aastaaruandesse
- sotsiaalpoliitikaga seotud analüüsides
- makromajanduslik analüüs ja prognoosimine, tööjõukulude kasvu monitooring ja prognoos.

Tööjõukulu ja tootlikkusnäitajad

- seiretegevusel, sisend Riigikontrolli aastaaruandesse
- vajalik VV heaks kiidetud Eesti regionaalarengu strateegia 2014–2020 eesmärkide ja meetmete tulemuslikkuse hindamiseks
- majandusarengute jälgimiseks või analüüsimiseks

Töötajate arv, tööaeg ja vabad ametikohad

- vajalik VV heaks kiidetud Eesti regionaalarengu strateegia 2014–2020 tegevuse elluviimiseks.
- majandusarengute analüüsimiseks ning prognoosimiseks, töötunnid vs hõivatute arv on oluline eelkõige majanduse pöördepunktide kontekstis, kuna muutused töötundides kipuvad ennetama hõives toimuvaid arenguid
- tööturu analüüsides taustaandmetena, kirjeldamiseks võimalikke tööjõu nõudlusepoolseid arenguid piirkondlikus vaates ja päringutele vastamiseks
- oluline analüüsiks avaliku sektori töökohtade arenguid (taustaandmed VV tööplaani punkti "aastaks 2020 tuhat vähenenud töövõimega inimest avalikus sektoris tööle")
- makromajanduslik analüüs ja prognoosimine, hõive kasvu monitooring ja prognoos, representatiivne hinnang vakantside dünaamikale
- tööturuanalüüsides sisendandmetena kasutatud, monitoorimaks piirkondlikke ja tegevusalapõhiseid arenguid tööturul
- seiretegevus, sisend Riigikontrolli aastaaruandesse

Üksitegevusalade palga ja tööjõu näitajad

- majandusarengute jälgimiseks või analüüsimiseks
- seiretegevusel, sisend Riigikontrolli aastaaruandesse
-

Rohkem infot uuringu kohta leiab MTA veebilehelt:

<http://www.emta.ee/et/ariklient/tulu-kulu-kaive-kasum/mta-statistikaameti-ja-eesti-panga-uhisprojekt-aruandlus-30>